

کٲیبی دووہم : چل فہرموودہ کھی نہوہوی

الکتاب الثانی:

«الأربعون فی مبانی الإسلام وقواعد الأحکام»

المشہور بـ: «الأربعون النوویة»

للعلامة:

أبی زکریا یحیی بن شرف الحزَامی النَّوَوِیَّ

ناوی وەرگٲر

م عبدالمجید کفری

عبدالمجید عبد الحمید

اسم المترجم:

المقدمة

پیشہ کی

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، قَيُّومِ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِينَ، مَدَبِّرِ الْخَلَائِقِ أَجْمَعِينَ، بَاعِثِ
الرُّسُلِ صَلَوَاتُهُ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ- إِلَى
الْمُكَلَّفِينَ؛ لِهَذَا يَتَّبِعُهُمْ وَبَيَانِ شَرَائِعِ الدِّينِ،
بِالدَّلَائِلِ الْقَطْعِيَّةِ وَوَاضِحَاتِ الْبَرَاهِينِ،
أَحْمَدُهُ عَلَى جَمِيعِ نِعَمِهِ، وَأَسْأَلُهُ الْمَزِيدَ مِنْ
فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ.

سوچاس و ستایش بۆ پەرورددگاری
جیهانیان ، راگری ئاسمانه کان و زهوییه کان
، به پیره بهری کاروباری هموو
دروستکراوه کان ، نیردهری پیغه مبهران بۆ
لای ته کلیف لی کراوه کان ، بۆ هیدایهت دان و
روونکردنه وهی شهریعه ته کانی دینه که ، به
به لگه روون و ئاشکراکان ، سوچاسی ده که م
له سهر هموو نیعمه ته کانی ، وه داوای فهزل
و که ره می زیاتری لی ده که م .

وَأَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ، الْكَرِيمُ الْعَفَّارُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَحَبِيبُهُ وَخَلِيلُهُ،
أَفْضَلُ الْمَخْلُوقِينَ، الْمَكْرَمُ بِالْقُرْآنِ
الْعَزِيزُ، الْمُعْجِزَةُ الْمُسْتَمِرَّةُ عَلَى تَعَاقِبِ
السَّنِينَ، وَبِالسُّنَنِ الْمُسْتَتِيرَةِ لِلْمُسْتَرْشِدِينَ،
الْمَخْصُوصُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَسَمَاحَةِ الدِّينِ،
صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ وَعَلَى سَائِرِ
النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَالْ كُلِّ وَسَائِرِ
الصَّالِحِينَ.

وه شایه تی ده ده م که وا هیچ خودایه ک نییه
شایسته ی په رستن بیّت ته نها (الله) نه بیّت ،
ته نها و بیّ شهریکه ، تاک و زاله به سهر
هموو دروستکراوه کاند ، به پیرز و لی بورده یه
، وه شایه تی ده ده م که وا موحه ممه د به نده
و نیردراو و خوشه ویست و خه لیلی ئه وه ،
باشترین و چاکترین دروستکراوه کانی خوایه
، ریزدار کراوه به قورئانی پیروژ ،
موعجیزه ی به رده وام به تیپه ربوونی
ساله کان و تا هه تایه ، وه به سوننه ته
رووناک که ره وه کان بۆ ئه وانیه ری نموییان
ده ویّت ، تایبه تمه ند کراوه به کوکه ره وه ی
وشه کان و نه رمونیانی له دیندا ، سه لات و
سه لامی خوای گه وره له سهر خوئی و هموو
پیغه مبهران و نیردراوان بیّت ، وه هموو

که سوکاریان و هه موو پیاوچا کان .

أما بعد : له على كوري ئه بو تاليب و
عه بدولای كوري مه سعود و موعازی كوري
جه بهل و ئه بولده رداء و ئيبين عومهر و ئيبين
عه بباس و ئه نه سی كوري مالك و ئه بو
هوره يره و ئه بو سه عیدی ئه لخدورییه وه
ریوایهت كراوه به چه ندين ريگا و ریوایهتی
جوراوجور ، كهوا پیغه مبهری خوا (ﷺ)
فه رموویه تی : (هه ر كه سیك چل فه رمووده
بو ئوممه ته كه م بیاریزیت و پییان بگه یه نیت
له كاریاری دینه كه یاندا ئه وا خوی گه وره
له رۆژی قیامه تدا له گه ل گروپ و تاقمی
فه قیهه كان و زاناكاندا زیندوی ده كاته وه)
وه له ریوایه تیكي تر دا هاتووه : (ئه وا خوی
گه وره وه كو فه قیه و زانا زیندوی
ده كاته وه) وه له ریوایه ته كه ی
ئه بولده ردائه وه هاتووه : (له رۆژی قیامه تدا
ده بمه تكاكار و شاهید بوی) وه له
ریوایه ته كه ی ئيبين مه سعوددا هاتووه : (پی
ده گوتیت : له هه ر ده رگایه كه له ده رگاكانی
به هه شته وه ده ته ویت بچوره ژوره وه) وه
له ریوایه ته كه ی ئيبين عومهر دا هاتووه :
(له گه ل گروپی زاناكاندا ناوی تۆمار
ده كړیت و له گه ل گروپی شه هیده كاندا
زیندوو ده كړیته وه) .

وه زاناكان یه كه دهنگن له سه ر ئه وه ی كه
فه رمووده كه (ضعیف) له هه رچه نده له چه ند

أَمَّا بَعْدُ؛ فَقَدْ رُوِيَنا عَنْ أَبِي عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ،
وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَأَبِي
الدَّرْدَاءِ، وَابْنِ عُمَرَ، وَابْنِ عَبَّاسٍ، وَأَنَسِ
بْنِ مَالِكٍ، وَأَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي سَعِيدٍ
الْخُدْرِيِّ □ أَجْمَعِينَ مِنْ طُرُقٍ كَثِيرَاتٍ
بِرِوَايَاتٍ مُتَنَوِّعَاتٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ □ قَالَ:
«مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ
أَمْرِ دِينِهَا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَةِ
الْفُقَهَاءِ وَالْعُلَمَاءِ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «بَعَثَهُ اللَّهُ
فَقِيهًا عَالِمًا»، وَفِي رِوَايَةِ أَبِي الدَّرْدَاءِ:
«وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَافِعًا وَشَهِيدًا»،
وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ مَسْعُودٍ: «قِيلَ لَهُ: ادْخُلْ
مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ»، وَفِي رِوَايَةِ
ابْنِ عُمَرَ: «كُتِبَ فِي زُمْرَةِ الْعُلَمَاءِ، وَحُشِرَ
فِي زُمْرَةِ الشُّهَدَاءِ».

وَاتَّفَقَ الْحُقَاطُ عَلَى أَنَّهُ حَدِيثٌ ضَعِيفٌ؛
وَإِنْ كَثُرَتْ طُرُقُهُ.

ریگایه که وه ریوایهت کراوه .

وه زانایان له م بابه ته دا چه ندین کتیبیان
نوسیوه ته وه که له ژماردن نایهت ، ئه وه ی
من بزائم یه که م که س عه بدولای کوری
ئه لموباره که له م بابه ته دا کتیبی نوسیوه ته وه
، ئه مجار زانای خواناس موچه ممه دی کوری
ئه سه له می ئه لتووسی ، ئه مجار ئه له سه نی
کوری سوفیانی ئه لئه سه وی و ئه بویه کری
ئه لتاجوری و ئه بو به کر موچه ممه دی کوری
ئیبراهیمی ئه لئه صفه هانی و ئه لداره قوتنی و
ئه لحاکیم و ئه بونوعیم و ئه بو
عه بدولره حمانی ئه لسوله می و ئه بو سه عدی
ئه لمالینی و ئه بو عوسمان ئه لسابونی و
عه بدولای کوری موچه ممه دی ئه لئه نصاری و
ئه بو به کری ئه لبه یه هقی ... وه چه ندین
که سی تر له زانا پیشین و پاشینه کان که له
ژماردن نایه ن .

وه ئیستیخاره ی خوی گه وره م کرد بو
کۆکردنه وه ی چل فه رموده وه کو
شوینکه وتنی ئه و زانا پیشه و و پاریزه رانه ی
ئیسلام .

وه زانایان ریکه وتون له سه ر ئه وه ی که و
دروسته کار به فه رموده ی (ضعیف) بکه ن
له (فضائل الاعمال) دا ، وه له گه ل
ئه وه یشدا پشتم به ئه و فه رموده یه
نه به ستووه به لکو به ئه و فه رموده یه ی
پیغه مبه ری خوا (ﷺ) که له فه رموده

وَقَدْ صَنَّفَ الْعُلَمَاءُ □ فِي هَذَا الْبَابِ مَا لَا
يُحْصَى مِنَ الْمُصَنَّفَاتِ، فَأَوَّلُ مَنْ عِلْمُهُ
صَنَّفَ فِيهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثُمَّ مُحَمَّدُ
بْنُ أَسْلَمَ الطُّوسِيُّ الْعَالِمُ الرَّبَّانِيُّ، ثُمَّ الْحَسَنُ
بْنُ سُفْيَانَ النَّسَوِيُّ، وَأَبُو بَكْرٍ الْأَجْرِيُّ،
وَأَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْأَصْفَهَانِيُّ،
وَالدَّارَقُطْنِيُّ، وَالْحَاكِمُ، وَأَبُو نُعَيْمٍ، وَأَبُو
عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ، وَأَبُو سَعْدٍ الْمَالِينِيُّ،
وَأَبُو عُمَانَ الصَّابُونِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ
الْأَنْصَارِيُّ، وَأَبُو بَكْرٍ النَّبْهَاقِيُّ...، وَخَلَّاقٌ لَا
يُحْصَوْنَ مِنَ الْمُتَقَدِّمِينَ وَالْمُتَأَخِّرِينَ.

وَقَدْ اسْتَخَرْتُ اللَّهَ تَعَالَى فِي جَمْعِ أَرْبَعِينَ
حَدِيثًا اقْتِذَاءً بِهِؤُلَاءِ الْأَيْمَةِ الْأَعْلَامِ وَحَقَاطِ
الْإِسْلَامِ.

وَقَدْ اتَّفَقَ الْعُلَمَاءُ عَلَى جَوَازِ الْعَمَلِ
بِالْحَدِيثِ الضَّعِيفِ فِي فَضَائِلِ الْأَعْمَالِ،
وَمَعَ هَذَا فَلَيْسَ اعْتِمَادِي عَلَى هَذَا
الْحَدِيثِ؛ بَلْ عَلَى قَوْلِهِ □ فِي الْأَحَادِيثِ
الصَّحِيحَةِ: «لِيُبَلِّغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ»،

وَقَوْلُهُ □: «نَضَرَ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ مَقَالَتِي
فَوَعَاَهَا فَأَدَاَهَا كَمَا سَمِعَهَا».

(صحیح) هکاندا هاتوو و فەرموویەتی :
(دەبا ئەوەی لێرەییە و ئامادەییە ئاگاداری
ئەوانەتان بکاتەووە کە لێرە نین) وە ئەو
فەرموودەییە کە دەفەرمویت : (خوای
گەورە پووی ئەو کەسە جوان و گەش
بکاتەووە کە فەرموودەییەکی لە ئێمەووە
بیستوو و لێی تیگەیشتوو ، پاشان
کە یاندوویەتی وەکو چۆن بیستوویەتی) .

پاشان هەندێ لە زانایان چل فەرموودەیان
کۆکردوووەتەووە لە بنەماو ئۆصولەکاندا و
هەندیکیان لە لق و فرووعەکاندا ، وە
هەندیکیان لە جیهادا ، وە هەندیکیان لە
زوهەدا و هەندیکیان لە ئادابەکاندا ، وە
هەندیکیان لە وتارەکاندا ، وە هەمووی
مەبەستی چاکن خوای گەورە رازی بێت لە
خاوەنەکانیان .

وام بە باش زانی کە چل فەرموودە
کۆبکەمەووە لە هەمووی گرنگتر بێت ،
ئەویش چل فەرموودە بێت کەوا هەموو
ئەوانەیی سەرەووە بگریتەووە ، وە هەریەکێک
لەو فەرموودانە بنەمایەکی مەزنە لە
بنەماکانی ئەم دینە ، کەوا زانایان وەصفیان
کردوووە کە ئیسلام لە دەوری ئەو
فەرموودانە دەخولیتەووە ، یان ئەو نیوەی
ئیسلامە یان سێ یەکییەتی یان نمونە
ئەوانە .

ثُمَّ مِنَ الْعُلَمَاءِ مَنْ جَمَعَ الْأَرْبَعِينَ فِي أُصُولِ
الدِّينِ، وَبَعْضُهُمْ فِي الْفُرُوعِ، وَبَعْضُهُمْ فِي
الْجِهَادِ، وَبَعْضُهُمْ فِي الزُّهْدِ، وَبَعْضُهُمْ فِي
الْأَدَابِ، وَبَعْضُهُمْ فِي الْخُطْبِ، وَكُلُّهَا
مَقَاصِدُ صَالِحَةٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْ قَاصِدِيهَا.

وَقَدْ رَأَيْتُ جَمْعَ أَرْبَعِينَ أَهَمَّ مِنْ هَذَا كُلِّهِ،
وَهِيَ أَرْبَعُونَ حَدِيثًا مُشْتَمِلَةً عَلَى جَمِيعِ
ذَلِكَ، وَكُلُّ حَدِيثٍ مِنْهَا قَاعِدَةٌ عَظِيمَةٌ مِنْ
قَوَاعِدِ الدِّينِ، قَدْ وَصَفَهُ الْعُلَمَاءُ بِأَنَّ مَدَارَ
الْإِسْلَامِ عَلَيْهِ، أَوْ هُوَ نِصْفُ الْإِسْلَامِ أَوْ ثُلُثُهُ
أَوْ نَحْوُ ذَلِكَ.

ئەمجار خۆم پەيوەست کردوووە لەم (چل
ثُمَّ أَلْتَزِمُ فِي هَذِهِ «الْأَرْبَعِينَ» أَنْ تَكُونَ

صَحِيحَةً، وَمُعْظَمُهَا فِي صَحِيحِي الْبُخَارِيِّ
وَمُسْلِمٍ، وَأَذْكُرُهَا مَحْذُوفَةً الْأَسَانِيدِ؛ لَيْسَ هَلْ
حِفْظُهَا وَيَعْمُ الْإِتِّفَاعُ بِهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى،
ثُمَّ أَتْبَعُهَا بِبَابٍ فِي ضَبْطِ خَفِيِّ الْفَاطِمَةِ.

فهرموده‌دا) به‌وهی که (صحیح) بن ، وه
تۆربهی له هه‌ردوو سه‌حیحی بوخاری و
موسلیمدا هاتوو ، وه فهرموده‌که‌م
هه‌ناوه‌ته‌وه به لادان و سه‌په‌نه‌وهی
سه‌نه‌ده‌که‌ی ، بۆ ئه‌وه‌ی له‌به‌ر کردنی
سووک و ئاسان بی‌ت و قازانجه‌که‌ی گشتگیر
بی‌ت (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) ئه‌مجار له‌پاش ئه‌وه
به‌شی‌کم هه‌ناوه‌ته‌وه که وشه نادیاره‌کان
روون بکاته‌وه .

وَيَنْبَغِي لِكُلِّ رَاغِبٍ فِي الْآخِرَةِ أَنْ يَعْرِفَ
هَذِهِ الْأَحَادِيثَ؛ لِمَا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ مِنْ
الْمُهَمَّاتِ، وَاحْتَوَتْ عَلَيْهِ مِنَ النَّبِيِّ عَلَى
جَمِيعِ الطَّاعَاتِ، وَذَلِكَ ظَاهِرٌ لِمَنْ تَدَبَّرَهُ.

وه پێویسته له‌سه‌ر هه‌ر که‌سی‌ک دوا‌روژی
ده‌وێت ئه‌م فهرمودانه بزانی‌ت ، له‌به‌ر ئه‌و
هه‌موو باب‌ه‌ته‌ گرنگانه‌ی تێیدا‌یه ، وه ئاگادار
کردنه‌وه‌ی هه‌موو گوێرایه‌لییه‌کانی تێدا‌یه ،
ئه‌وه‌ش ئاشکرا و دیاره بۆ که‌سی‌ک لێ
ورد‌بی‌ته‌وه .

وَعَلَى اللَّهِ الْكَرِيمِ اعْتِمَادِي، وَإِلَيْهِ تَقْوِيصِي
وَأَسْتَتَادِي، وَلَهُ الْحَمْدُ وَالنَّعْمَةُ، وَبِهِ
التَّوْفِيقُ وَالْعِصْمَةُ.

خوا‌ی می‌هه‌ربان پشت و په‌نامه ، وه
گه‌رانه‌وه و پشت به‌ستنه‌ ته‌نها بۆ لای ئه‌وه
، سوپاس و ستایش بۆ نیعمه‌ته‌کانی ، وه
هه‌ر ئه‌و ته‌وفیقه‌در و پارێزه‌رمانه .

الحديث الأول

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي حَقْصِ عُمَرَ بْنِ
الْخَطَّابِ □؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ □
يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ
أَمْرٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ
وَرَسُولِهِ؛ فَهَاجَرَتْهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ

فهرموده‌ی یه‌که‌م

له ئه‌میری ئیماندارانه‌وه ئه‌بو حه‌فص
عومه‌ری کو‌ری خه‌تتا‌به‌وه هاتوو و
فهرموویه‌تی : گویم لێ بوو پی‌غه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) ده‌یفه‌رموو : ((کرده‌وه و په‌رسته‌شه‌کان
ته‌نها به‌ نیه‌ته‌وه ده‌بن ، وه هه‌موو
که‌سی‌کی‌ش ته‌نها ئه‌وه‌ی بۆ هه‌یه که نیه‌تی

كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٌ يَنْكِحُهَا؛ فَهَجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ».

لَى هَيَّانَوَه ، وه هر كهسى مه به سستی له
 كۆچكردنه كهى بۆ خوا و
 پیغه مبه ره كهى (ﷺ) بوو نه وا كۆچكردنه كهى
 بۆ خوا و پیغه مبه ره كهى تهى (ﷺ) ، وه هر
 كهسى مه به سستی له كۆچكردنه كهى بۆ
 شتیكى دنیایی بوو به ده سستی بهیئى یان
 ئافره تیک كه ماره ی بکات نه وا
 كۆچكردنه كهى بۆ نه وه یه كه كۆچى بۆ
 کردوه)) .

رَوَاهُ إِمَامَا الْمُحَدِّثِينَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ
 إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ
 بَرْدِزْبَةَ الْبُخَارِيُّ الْجُعْفِيُّ، وَأَبُو الْحُسَيْنِ
 مُسْلِمُ بْنُ الْحَجَّاجِ بْنِ مُسْلِمِ الْفُشَيْرِيِّ
 النَّيْسَابُورِيِّ فِي «صَحِيحَيْهِمَا» اللَّذَيْنِ هُمَا
 أَصَحُّ الْكُتُبِ الْمُصَنَّفَةِ.

ئهم فهرمووده یه ههر دوو پی شه وای
 فهرمووده ناسان ریوایه تیان کردوه
 ئه بوعه بدولا موحه ممه دی کوری ئیسماعیل
 ی کوری ئیبراهیم ی کوری ئه لموغیره ی
 کوری به رده زیبه ئه لبوخاری ئه لجوعفی ، وه
 ئه بولحوسین موسلیم ی کوری ئه لحه ججاج
 ی کوری موسلیم ی ئه لقوشه یری
 ئه لنه یسابوری له (صحیح) ه که یاندا که نه و
 دوو کتیبه راستترین کتیبین نوسراون.

الحديث الثاني

عَنْ عُمَرَ □ أَيْضًا؛ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ
 عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ □ ذَاتَ يَوْمٍ؛ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا
 رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ
 الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ
 مِمَّنْ أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ □؛ فَأَسْنَدَ
 رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى

فهرمووده ی دووهم

ههروه ها له عومه ره وه هاتووه و
 فهرموویه تی : له کاتیکیا ئیمه رۆژیک له
 خزمه تی پیغه مبه ری خوا دا (ﷺ) بووین له
 پریکیا کابرایه ک هاته ژووره وه ،
 جلوه به رگیکی زۆر سپی له به ردا بوو وه
 قژیکی زۆر ره شی هه بوو ، شوینه واری
 سه فهری پیوه دیار نه بوو ، وه هیچ کهس له

فَخَذِيهِ.

ئیمه ئهوی نهدهناسی ، تاکو نزیك
پیغه مبهری خوا (ﷺ) دانیشت هردوو
ئهژنوی توند کرد له هردوو ئهژنوی
پیغه مبهری خوا (ﷺ) وه هردوو له پی
خسته سهر هردوو رانی .

و فهرموی : ئهی (محمد) ده باره ی ئیسلام
هه والم پی بده و ئیسلام چییه ؟ ،
پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموی : ((ئیسلام
ئهوهیه که شایهتی بدهیت کهوا جگه له
(الله) هیچ خودایهکی تر نییه شایهتی
په رستن بیّت و (محمد) یش نێردراوی خوایه
و نوێژه کانت به ریک و پیکی ئه نجام بدهیت
و زه کاتی ماله کت بدهیت و روژووی مانگی
رهمه زان بگریه و حه جی مالی خوا بکهیت
ئه گهر توانات هه بوو)) کابرا فهرموی :
راست ده کهیت . عومه ر فهرموی : ئیمه یش
سه یرمان پیّهات پرسیا ری لی ده کات و هه ر
خویشی به راستی ده خاته وه .

فهرموی : هه والم پی بده ده باره ی ئیمان
و ئیمان چییه ؟ ئه ویش فهرموی :
((ئه وهیه باوه پی ته واو به یئیت به خوا ی
گه رده و فریشته کانی و کتیبه ئاسمانییه کان
و هه موو پیغه مبه ران و روژی دوا یی و
باوه پیش به قه زاو قه ده ر به یئیت چ چاک
بیّت یان خراپ)) فهرموی : راست ده کهیت

وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ؛ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ؛ فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «الْإِسْلَامُ: أَنْ تَشْهَدَ أَلَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ
الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ،
وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا»،
قَالَ: صَدَقْتَ؛ فَعَجَبْنَا لَهُ: يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ!

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: «أَنْ
تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ»، قَالَ:
صَدَقْتَ.

فهرموی : ئه ی ده باره ی (ئیحسان) هه والم
قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، قَالَ: «أَنْ

تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ».

پي ٻڌه و (ئحسان) چييه ؟ ٺهويش
فهرمووي : ((ٺهويه به شيويهك خودا
بپهرستيت وهكو ٺهوي كه دهبييني ، خو
ٺهگهر تو ٺه وهبييني ٺهوا باش بزانه ٺهو تو
دهبييني)).

فهرمووي : دهربارهي قيامت ههوايم پي
ٻڌه و قيامت كهي ديت ؟ فهرمووي : ((
ٺهوه كهسي كه پرسياي لي دهكرت له
پرسيايكر زانتر نييه)).

فهرمووي : كهوايه نيشانهكانم پي بلي ،
فهرمووي : ((له نيشانهكاني قيامت
ٺهويه : كهنيزهك گهره و خاوهني خوي
ليوه له دايك ببيت ، وه خهلكانيكي پي
پهتي روت و ههژار و شواني مه پيشپرکي
بکن له بهرز کردنهوي کوشک و
خانوهکانياندا)).

(عومر) دهليت : پاش ٺهوه کابرا ههسا و
رويش و منيش ماويهك رامام ، ٺهجار
پيغهمبهري خوا (ﷺ) فهرمووي : ((ٺهي
(عومر) ٺايا دهزاني ٺهوه پرسيايكره كي
بوو ؟)) گوتم : خوا و پيغهمبهرهكي باشت
دهزانن ، فهرمووي : ((ٺهوه (جبريل) بوو ،
هاتبوو بٺهوي له دينهكهتان شارهزاتان
بكات)).

تَمَّ انْطَلَقَ. فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ: «يَا عُمَرُ،
أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ
أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ، أَتَأْكُمُ يَعْلَمُكُمْ
دِينَكُمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

موسليم ريوايهتي کردوه

الحديث الثالث

فهرموده‌ی سیّهم

له ئه‌بو عه‌بدولره‌حمان عه‌بدولای کورپی
عومه‌ری کورپی ئه‌لخه‌تتابه‌وه هاتووه و
فهرموویه‌تی : گویم لی بوو پیغه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) ده‌یفه‌رموو : ((ئیسلام بنیات نراوه
له‌سه‌ر پینچ پایه :- شایه‌تیدان که هیچ
خواه‌یک نیه‌ شایه‌نی په‌رستن بیت ته‌نها
(الله) نه‌بیت و محمد یش نیردراوی (الله) یه
وه نویژ کردن و زه‌کات دان و حه‌جی مالی
خواو رۆژووگرتنی ره‌مه‌زان)) .

بوخاری و موسلیم ریوایه‌تیاں کردووه

وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ
[بْنِ الْخَطَّابِ] □؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
□ يَقُولُ: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ:
شَهَادَةِ آلا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ،
وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

الحديث الرابع

فهرموده‌ی چواره‌م

له ئه‌بو عه‌بدولره‌حمان عه‌بدولای کورپی
مه‌سعوده‌وه هاتووه و فهرموویه‌تی :
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) بوی گیراینه‌وه له
کاتیکیدا ئه‌و راستگوی باوه‌ر پیکراوه و
فهرمووی : ((هر یه‌کیک له ئیوه خیلقه‌تی
له سکی دایکیدا کۆده‌کریته‌وه چل رۆژ
نوتفه ده‌بیت (واته : ئاویکی روون) نه‌مجار
به ئه‌ندازه‌ی ئه‌وه ده‌بیته‌ه‌له‌قه (واته
خوینیکی مه‌ییو) نه‌مجار به ئه‌ندازه‌ی ئه‌وه
ده‌بیته‌ پارچه‌یه‌کی گوشت ، نه‌مجار خوای
که‌وره‌ فريشته‌یه‌کی بۆ ده‌نیڤت ، جا رۆحی
پیدا ده‌کات وه‌ فه‌رمانی به‌ چوار وشه‌ پی
ده‌کات : به‌ نویسی ریزقه‌که‌ی و
ئه‌جه‌له‌که‌ی و کرداره‌که‌ی و به‌ده‌به‌خته‌ یان

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ
□؛ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ □ وَهُوَ
الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ
خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ
عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ،
ثُمَّ يُرْسَلُ الْمَلَكُ، فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ،
وَيُؤَمَّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكُتُبِ رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ،
وَعَمَلِهِ، وَشَقِيٍّ أَمْ سَعِيدٍ، فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ
غَيْرُهُ؛ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ،
حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ،
فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ
النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ

النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ،
فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ يَعْمَلُ أَهْلُ
الْجَنَّةِ، فَيَدْخُلُهَا».
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

بهختیاره ، سویند به ئه وکەسێ که هیچ
خودایهک جگه له ئه و نییه ، کهسێک له ئێوه
کار دهکات به کرداری ئه هلی به ههشت
تاوهکو هیچ له نیوانیاندا نامینی تهنا بالێک
نهی ئه مجار کتێبه که ی پێشی دهکهوێت و به
کردهوهی ئه هلی ناگر کار دهکات و دهچێته
ناگرهوه ، ههروهها کهسێک له ئێوه کار
دهکات به کرداری ئه هلی ناگر تاوهکو هیچ
له نیوانیاندا نامینی تهنا بالێک نهی ئه مجار
کتێبه که ی پێشی دهکهوێت و به کردهوهی
ئه هلی به ههشت کار دهکات و دهچێته
به ههشتهوه) .

بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردوه

الحديث الخامس

فهرموده ی پینجه م

عَنْ أَمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ عَبْدِ اللَّهِ عَائِشَةَ □ ؛
قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ □ : «مَنْ أَحْدَثَ فِي
أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

له دایکی ئیمانداران ئوم عه بدولا عائیشه وه
هاتووه و فهرموویه تی : پیغه مبهری خوا
(ﷺ) فهرموویه تی : ((هه رکه سێک له م
کاره ی ئیمه دا شتیکی نوێ دابهینیت و تییدا
نه بیته ئه واپه ده کریته وه)) .

بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردوه .

وه له ریوایه تیکی تر دای موسلیم هاتووه ،
فهرموویه تی (ﷺ) : ((هه رکه سێک کارێک
بکات فهرمانی ئیمه ی له سه ر نه بیته ئه واپه
ده کریته وه)) . ئیمامی بوخاری به
موعه له قی هیناویه تیه وه .

وَفِي رَوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ
عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»، وَقَدْ عَلَّقَهَا الْبُخَارِيُّ.

الحديث السادس

فهرموده‌ی شه‌شهم

له باوکی عه‌بدولا نوعمانی کوپی به‌شیره‌وه
(په‌زای خویان لی‌بی) هاتووه و فهرموویه‌تی
: گویم له پیغه‌مبه‌ری خوا بوو (ﷺ)
ده‌یفه‌رموو : ((بیگومان حلال پوون و
ناشکرایه و حرامیش پوون و ناشکرایه ، وه
له نیوانیاندا چهند شتیکی گومانای مه‌ن
زور له خه‌لکی نایانزانن ، جا هر که‌سیک
خوی له گومانایه‌کان بیاریزیته‌ئو
شهره‌ف و ناینه‌که‌ی خوی پاراستووه ، هر
که‌سیش بکه‌ویته‌ئو شته‌ئو گومانایه‌کانه‌وه
ئه‌وه که‌وتوته‌ئو حرامه‌وه ، وه‌کو شوانیک
نازه‌له‌کانی له ده‌وری قه‌ده‌غه‌کراویک
ده‌له‌وه‌پینیت نزیکه که‌ تی بکه‌ون ،
ئاگادارین مه‌موو پادشایه‌ک سنووریکی
قه‌ده‌غه‌کراوی هیه ، ئاگادارین سنوره
قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی خودا حرام کراوه‌کانیته‌ی
، وه ئاگادارین له جه‌سته‌دا پارچه‌ گوستیک
هیه ئه‌گه‌ر چاک بیته‌ئو جه‌سته‌ مه‌مووی
چاک ده‌بیته‌ئو ، وه ئه‌گه‌ر خراپ بیته‌ئو
جه‌سته‌ مه‌مووی خراپ ده‌بیته‌ئو ، بزنانن که
ئه‌وه‌ش بریتیه له دل)) .

بوخاری و موسلیم ریوایه‌تیان کردووه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ □ ؛ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ □ يَقُولُ: «إِنَّ الْحَلَائِلَ
بَيْنَ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنَ، وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ
مُشْتَبِهَاتٌ، لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ،
فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ
وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي
الْحَرَامِ؛ كَالرَّاعِي يَرَعَى حَوْلَ الْحِمَى،
يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ
حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمَهُ، أَلَا وَإِنَّ
فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ
الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ،
أَلَا وَهِيَ الْقُلْبُ».

رواه البخاري ومسلم.

الحديث السابع

فهرموده‌ی هه‌وته‌م

له ئه‌بو روقییه ته‌میم ی کوپی ئه‌وسی ؛
عَنْ أَبِي رُقَيْةٍ تَمِيمِ بْنِ أَوْسٍ الدَّارِيِّ □ ؛

قَالَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «الَّذِينَ
النَّصِيحَةُ»، قُلْنَا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ:
«لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِأَيِّمَةِ
الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ».
رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ئەلدارییەو هاتوو و فەرموویەتی :
پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی : ((دین
نامۆزگارییە)) وتمان : بۆ کێ ئەی
پێغەمبەری خوا (ﷺ) ؟ فەرمووی : ((بۆ
خوا و بۆ کتیبەکە و بۆ پێغەمبەرەکە و
بۆ پیشەوای موسلمانان و بۆ تیکرایان)) .

موسلم رىوايه تى کردوو

الحديث الثامن

فەرموودەى هەشتەم

عَنْ ابْنِ عُمَرَ ﷺ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ:
«أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ،
وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا
ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا
بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى».
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

له ئیبن عومەرەو هاتوو کەوا پێغەمبەری
خوا (ﷺ) فەرموویەتی : ((فەرمانم پێکراوە
له بەرانبەر خەڵکیدا بچەنگم تاكو دەلێن: (لا
اله الا الله محمداً رسول الله) وه نوێژەکانیان
بکەن و زەکاتی مالهەکیان بدەن ، جا ئەگەر
ئەوەیان کرد ئەوا خوێن و سامانیان پارێزراو
دەبێت (لیم حەرام دەبێت) ئیلا بەحەقی
ئیسلام نەبێ و لێرسینەو و حیسابیان
لەسەرخوایە)) .

بوخاری و موسلم رىوايه تیان کردوو

الحديث التاسع

فەرموودەى نۆیەم

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَخْرٍ
الدَّؤْسِيِّ ﷺ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
يَقُولُ: «مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا
أَمَرْتُكُمْ بِهِ [فَاتُوا] مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّمَا
أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ،

له ئەبو هورەیرە عەبدولرەحمانی کۆری
صەخری ئەلدەوسیەو هاتوو فەرموویەتی
: گویم لیبوو پێغەمبەری خوا (ﷺ)
دەیفەرموو : ((ئەوەی نەهیتان لێدەکەم و
قەدەغەى دەکەم لێتان ئیوەهیش وازی لێ
بیهێنن ، وه ئەوەی به فرمانێک فرمانم پێتان

وَاخْتَلَفَهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

کرد ئەوا بە پێی توانای خۆتان ئەنجامی
بدەن ، باش بزانن ئەوانەى پێش خۆتان بە
هۆى زۆرى پرسىاره‌كانيان و جياوازيان له
گەل پيغه‌مبەرە‌كانياندا بە هەلاکەتدا چوون
«

بوخارى و موسليم رىوايه‌تيان کردووه

الحديث العاشر

فەرمووده‌ى ده‌يه‌م

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ □: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: (يَتَأَيَّاهُ الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) [المؤمنون: ٥١]، وَقَالَ: (يَتَأَيَّاهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) [البقرة: ١٧٢].

له ئەبو هورەیره‌وه هاتوو و فەرموویه‌تى :
پيغه‌مبەرى خوا (ﷺ) فەرموویه‌تى : ((
خوای گەوره چاک و باشە ، بۆیه ئەوه‌ى
چاک و باش نه‌بێت وه‌رى ناگرێت ، وه‌ خوای
گەوره فەرمانى کردووته ئيمانداران به‌وه‌ى
فەرمانى کردووته پيغه‌مبەرە‌ران ، خوای
گەوره فەرموویه‌تى : (يَتَأَيَّاهُ الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنْ
الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) [المؤمنون: ٥١]
واته : وتمان : ئەى په‌يامبەرە‌ران ! هەر له
خۆراکى پاک و هەلال بخۆن و به‌رده‌وام
کارى چاک ئەنجام بدەن)) وه‌ خوای گەوره
فەرموویه‌تى : (يَتَأَيَّاهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُّوْا
مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) [البقرة: ١٧٢]. واته
: ئەى گەلى خاوه‌ن باوه‌ران ! له‌و نيعمه‌ته
پي‌ماندان و کردمانه‌ روژنيتان کامى پاکه ئەوه
بخۆن)) ئەمجار باسى کابرايه‌کى کرد که

ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ،
يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبَّ؛ يَا رَبَّ،
وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ
حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابَ
لِذَلِكَ؟».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

سه‌فهره‌که‌ی دریژ ده‌کاته‌وه و قژگف و
تۆزای یه ، ده‌ستی به‌رز ده‌کاته‌وه بۆ
ئاسمان په‌وه‌ردگارا... په‌روه‌ردگارا له
کاتی‌کدا خواردنه‌که‌ی حه‌رامه و
خواردنه‌وه‌که‌یشی حه‌رامه و پۆشاکه‌که‌ی
حه‌رامه و حه‌رامی ده‌رخوارد دراوه ئیتر
چۆن وه‌لام بدریته‌وه ؟)) .

موسلیم ریوایه‌تی کردووه

الحديث الحادي عشر

فهرموده‌ی یازده‌یه‌م

له باوکی موحه‌مه‌د (ئه‌له‌سه‌ن ی کوپی
عه‌لی کوپی ئه‌بو تالیب) هوه هاتووه ،
کچه‌زای پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) و
ره‌یحانه‌که‌ی ، فهرموویه‌تی : له پیغه‌مبه‌ری
خواوه (ﷺ) ئه‌م فهرمووده‌یه‌م له‌به‌ر کردووه
– پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی – : ((
واز به‌ینه له‌وه‌ی که گومان‌ت لییه بۆ ئه‌وه‌ی
که گومان‌ت لیی نییه)) .

ئه‌لتیرمیزی و ئه‌له‌سه‌ن سائی ریوایه‌تیان کردووه
، ئه‌لتیرمیزی فهرموویه‌تی : فهرمووده‌یه‌کی
(حسن صحیح) هـ .

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي
طَالِبٍ سِبْطِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرِيحَانَتِهِ ؛
قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ : «دَعُ مَا
يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ:
حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

الحديث الثاني عشر

فهرموده‌ی دوازه‌یه‌م

له ئه‌بو هوره‌یره‌وه هاتووه که‌وا
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرموویه‌تی : (له
چاکی موسلمان بوونی مرۆڤ واز هینانیه‌تی
له‌وشتی که په‌یوه‌ندی به‌ ئه‌وه‌وه نییه).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
«مَنْ حُسِّنَ إِسْلَامُ الْمَرْءِ: تَرَكَّهُ مَا لَا
يَعْنِيهِ».

حَدِيثُ حَسَنٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ هَكَذَا.

فهرمووده‌یه‌کی (حسن) ه ، ئه‌لتیرمیزی و جگه له ئه‌و به‌م شیوه‌یه ریوایه‌تیاں کردووه .

الحديث الثالث عشر

فهرمووده‌ی سیازده‌یه‌م

عَنْ أَبِي حَمَزَةَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ □ خَادِمِ رَسُولِ اللَّهِ □ - عَنِ النَّبِيِّ □ قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ».

له ئه‌بو حمزه ئه‌نه‌سی کوری مالیکه‌وه هاتووه - خزمه‌تکاری پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) - ئه‌ویش له پیغه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) که‌وا فهرموویه‌تی : (هیچ که‌سیک له ئیوه ئیمانی کامل نابیت تاوه‌کو ئه‌وه‌ی بۆ خۆی پێی خۆشه بۆ براکه‌شی پێی خۆش بیت)) .

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

بوخاری و موسلیم ریوایه‌تیاں کردووه

الحديث الرابع عشر

فهرمووده‌ی چواره‌یه‌م

وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ □ ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ □: «لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثٍ: الثَّيِّبِ الزَّانِي، وَالنَّفْسِ بِالنَّفْسِ، وَالتَّارِكِ لِدِينِهِ الْمُقَارِقِ لِلْجَمَاعَةِ».

له عه‌بدوللای کوری مه‌سعوده‌وه (په‌زای خویان لی‌بی) هاتووه و فهرموویه‌تی : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرمووی : ((حه‌لال نییه خوینی هیچ که‌سیکی موسولمان ته‌نها به‌یه‌کیک له‌م سیانه نه‌بیت : پیاویک یاخود ئافره‌تیک زینا بکات ، وه که‌سیک که‌سیکی موسولمان (به‌سته‌م و بی‌حق) بکوژیت ، وه که‌سیکیش پاشگه‌ز بیته‌وه له ئاینی خۆی و جیا بیته‌وه له کۆمه‌لی موسولمانان .))

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

بوخاری و موسلیم ریوایه‌تیاں کردووه

الحديث الخامس عشر

فهرمووده‌ی یازده‌یه‌م

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □، عَنِ رَسُولِ اللَّهِ □

له ئه‌بو هوره‌یره‌وه هاتووه ئه‌ویش له

قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: فَلْيُفْلِحْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمِتْ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: فَلْيُكْرِمْ ضَيْقَهُ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

پیغمبره‌ری خواوه (ﷺ) و فره‌موویه‌تی : ((هره‌کسی له ئیوه باوه‌پی به خودا و رۆژی دواپی هیه نه‌وا با قسه‌ی خه‌یر بکات وه یان بی ده‌نگ بیټ ، وه هره‌کسی له ئیوه باوه‌پی به خودا و رۆژی دواپی هیه نه‌وا با ریژ له ده‌رهاوسی‌که‌ی بگریټ ، وه هره‌کسی له ئیوه باوه‌پی به خودا و رۆژی دواپی هیه نه‌وا با ریژ له میوانه‌که‌ی بگریټ)).

بوخاری و موسلیم ریوایه‌تیان کردوه

الحديث السادس عشر

فرموده‌ی شانزده‌یم

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □: أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ □: أَوْصِنِي، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ»، فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

له نه‌بو هوره‌یره‌وه هاتووه که‌وا کابرایه‌ک به پیغمبره‌ری خوی (ﷺ) فره‌مووی : (نه‌ی پیغمبره‌ری خوا (ﷺ) ئامۆژگاریم بکه . نه‌ویش فره‌مووی : (تووپه مه‌به) چه‌ند جاریک دووباره‌ی کرده‌وه که‌چی ده‌یفه‌رموو : ((تووپه مه‌به)).

بوخاری ریوایه‌تی کردوه

الحديث السابع عشر

فرموده‌ی هه‌ده‌یم

عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ □؛ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ □ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا دَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الدَّبْحَةَ؛ وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ؛ فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

له نه‌بو یه‌علا شه‌دادی کوپی نه‌وسه‌وه هاتووه له پیغمبره‌ری خوداوه (ﷺ) ، فره‌موویه‌تی : ((خوی گه‌وره چاکه‌ی نویسه‌وه له هه‌موو شتی‌کدا، جا نه‌گه‌ر شتی‌کتان کوشت به چاکترین شیوه بیکوژن، وه نه‌گه‌ر سه‌رتان بپی به چاکترین شیوه سه‌ری بپن، با یه‌کی‌کتان چه‌قۆکه‌ی تیژ بکات ، وه ئاوی پی‌بدات و به‌زوویی و به‌

هیزه وه سه ری بپریت (واته نوو
بیحه سینیتته وه و سه ری بپریت) .

الحديث الثامن عشر

فهرموده ی هژده یه م

له ئەبو زه پره وه جوندوب ی کوپی جوناده و
ئەبو عەبدلرەحمان موعازی کوپی جەبەله وه
هاتوو ه ئه وانیش له پیغه مبه ری خوا وه (ﷺ)
، فهرموویه تی : ((له خوا بترسه له هر
شوین و کاتیکیدا بویت ، وه له کاتی
ئەنجامدانی خراپه دا چاکه ی به دوا دا بهینه و
بیکه ، ده سپریتته وه ، وه به ره وشتی
جوانه وه له گه ل خه لکیدا بجۆلێره وه))

ئەلتیرمیزی ریوایه تی کردوو وه فهرموویه تی
: فهرموده یه کی (حسن) ه ، وه له هه ندی
له نوسخه کاندا هاتوو ه : (حسن صحیح) ه .

عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ وَأَبِي عَبْدِ
الرَّحْمَنِ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ □ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ
□ ؛ قَالَ : «اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَاتَّبِعِ
السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ
بِخُلُقٍ حَسَنٍ» .

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ : (حَدِيثٌ حَسَنٌ)، وَفِي
بَعْضِ النُّسخِ : (حَسَنٌ صَحِيحٌ) .

الحديث التاسع عشر

فهرموده ی نۆزه یه م

له ئەبو لهعباس عەبدولای کوپی
عهبباسه وه هاتوو وه فهرموویه تی : رۆژیک
له سه ر و لاخیک له پشتی پیغه مبه ره وه (ﷺ)
سوار بوو بووم ، پیی فهرمووم : ((نه ی
غولامه که ، من چه ند وشه یه کت فیڕ ده که م ،
سنوره کانی خوی گه وره بپاریزه نه وا
خوی گه وره ش تو ده پارێزیت ،
سنوره کانی خوی گه وره بپاریزه ده بین
خوی گه وره دیتته ده مه ته وه له گه لدا
ده بییت ، وه نه گه ر داوا ی هر شتیکت کرد
نه وا ته نها له خوا داوا بکه ، وه نه گه ر

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ □ ،
قَالَ : كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ □ يَوْمًا، فَقَالَ : «يَا
غُلَامُ؛ إِنِّي أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ: أَحْفَظِ اللَّهَ
يَحْفَظْكَ، أَحْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ
فَأَسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ،
وَأَعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ
يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ
كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ
يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ
قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ، وَجُفَّتِ

الصُّحُفُ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: «حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ».

په نات گرت نهوا ته نها په نا به خوا بگره ،
نه وهش باش بزانه کهوا نه گره هموو نه م
نوممه ته کړ بیته وه بړ نه وهی سوو دیکت
پی بگه نه نن نهوا سوودت پی ناگه نه نن نیلا
به وه نه بیته خوی گوره بړی نویسی پی ،
وه نه گره کړ بینه وه بړ نه وهی زیانیکت پی
بگه نه نن به شتیک نهوا زیانیت پی ناگه نه نن
نیلا به شتیک نه بیته خوی گوره بړی
نویسی پی ، پی نووسه کان به زرکرانه وه و
هه لگیران و - حیري - کاغه زکان وشک
بوویه وه) .

نه لیرمیزی ریوایه تی کردووه و فهرموویه تی
: فهرمووده یه کی : (حسن صحیح) ۴

وه له ریوایه تی کی تر دا که لای جگه له
نه لیرمیزی هاتووه : ((سنوره کانی خوا
بپاریزه ده یی پی به رووته وه دیت ، خوی
گوره له فهرانیدا بناسه نه ویش له
ته نگانه دا ده تناسیت ، وه باش بزانه که
نه وهی تووشت نه بوو نه نه بویه تووشت
بیته ، وه نه وهی تووشت بووه نه نه بویه
لیت لاییدایه و تووشت نه بیته ، وه باش بزانه
کهوا سه رکه وتن له گه ل نارامگرتندایه ، وه
رزگار بوون و ده روو له پاش ناخوشی دیت و
له گه ل هموو ناخوشی و ته نگانه یه ک
خوشی و ده رووی خیر هیه)) .

وَفِي رَوَايَةٍ غَيْرِ التِّرْمِذِيِّ: «أَحْفَظُ اللَّهَ
تَجِدُهُ أَمَامَكَ، تَعْرِفُ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ
يَعْرِفُكَ فِي الشَّدَّةِ، وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ
يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ،
وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وَأَنَّ الْفَرْجَ
مَعَ الْكُرْبِ، وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا».

الحديث العشرون

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو
الْأَنْصَارِيِّ الْبَذْرِيِّ □، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
□: «إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ
الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ».
رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ.

فهرموده‌ی بیستم

له ئیبن مه‌سعود عوقبه‌ی کوری عه‌مری
ئه‌له‌نصاری ئه‌لبه‌دریه‌وه هاتووه و
فه‌رموویه‌تی : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ)
فه‌رموویه‌تی : ((له - وشه و په‌یام -
قه‌سی پیغه‌مبه‌رانی پی‌شوو که گه‌یشتووه‌ته
خه‌لکی: ئه‌گه‌ر شه‌رم ناکه‌یت ئه‌وا چی
ده‌که‌یت بیکه‌)).

بوخاری ریوایه‌تی کردووه .

الحديث الحادي والعشرون

عَنْ أَبِي عَمْرٍو وَحْقِيلَ: أَبِي عَمْرَةَ - سُفْيَانَ
بْنِ عَبْدِ اللَّهِ □؛ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،
قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا، لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا
غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِمَّ».
رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

فهرموده‌ی بیست و یکم

له ئه‌بو عه‌مر - وه ده‌لین : ئه‌بو عه‌مره -
سوفیانی کوری عه‌بدوللّوه هاتووه و
فه‌رموویه‌تی : وتم : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) ، له ئیسلامدا وته‌یه‌کم پی‌ بلّی له دوا‌ی
تو پرسیار له هه‌چ که‌سیکی تر نه‌که‌م ،
فه‌مووی: ((بلّی به‌روام به‌خوا مه‌ینا پاشان
سه‌قامگیر و به‌رده‌وامبه‌)).

موسلم ریوایه‌تی کردووه

الحديث الثاني والعشرون

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
الْأَنْصَارِيِّ □: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ □
فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الصَّلَاةَ
الْمَكْتُوبَاتِ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ، وَأَحْلَلْتُ
الْحَلَالَ، وَحَرَمْتُ الْحَرَامَ، وَلَمْ أَزِدْ عَلَى

فهرموده‌ی بیست و دوهم

له ئه‌بو عه‌بدولّا جابیری کوری عه‌بدولّای
ئولئه‌نصاریه‌وه هاتووه و فه‌رموویه‌تی :
کابرایه‌ک پرسیار کرد له پیغه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) و فه‌رمووی : ئایه ئه‌گه‌ر نوێژه
فه‌رزه‌کانم ئه‌نجامدا و مانگی ره‌مه‌زان به
روژوو بووم و حه‌لل‌ه‌کانم به‌ حه‌لل‌ زانی و

ذَلِكَ شَيْئًا: أَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: «نَعَمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

حهرامکراوه کانم به حهرام زانی و لیّ دور
که و تمه وه و هیچ شتیکی تر له وه زیاتر
ناکه م ، نایه ده چمه به هه شته وه ؟ فه رموی
: ((به لی)) .

موسلم ریوایه تی کردوه .

وه مانای (حرمتُ الحرام) لیّ دور
که و تمه وه .

وَمَعْنَى (حَرَمْتُ الْحَرَامَ) اجْتَنَبْتُهُ.

وه مانای (أَحَلَّتْ الْحَالِلَ) نهجای ده دم و
به هه لالی ده زانم .

وَمَعْنَى (أَحَلَّتْ الْحَالِلَ) فَعَلْتُهُ مُعْتَقِدًا حِلَّهُ.

فه رموده ی بیست و سیّهم

الحديث الثالث والعشرون

له نهبو مالک نه لحاریسی کوری عاصیمی
نه لئه شعهرییه وه هاتووه کهوا پیغه مبهری خوا (ﷺ)
فه رموییه تی : ((پاکو ته هارته نیوه ی ئیمان ،
وه (الحمد لله) ته رازوو پر ده کات ، وه (سبحان الله
(و (الحمد لله) نیوان ناسمان و زهوی پر ده کن ،
وه نویژ روناکییه و صه ده قه به لگه یه و نارامگرتن
روشنایی و روناکییه و قورئان به لگه یه بۆ تو یان
له سه رتو ، هه موو که سیک به یانی به سه ردا دیت
(دیت و ده چی ، هه ولّ ده دات) جا تیایاندا هه یه
نه فسه که ی ده فروشیته خوی گه وره (به گوپرایه لی
، جا له سزای خوا رزگاری ده کات) وه تیایاندا
هه یه به هه لاکه تیا ده بات (واته : ده ی فروشیته
شه ی تان و ناره زوو به شوینکه و تنیان)

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ □؛ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ □ قَالَ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ
لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ -
أَوْ: تَمْلَأُ - مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ،
وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ
أَوْ عَلَيْكَ. كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو؛ فَبَائِعٌ نَفْسَهُ، فَمُعْتَقِفُهَا، أَوْ
مُؤَيِّفُهَا».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

الحديث الرابع والعشرون

فهرموده‌ی بیست و چواره‌م

وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا رَوَى عَنْ رَبِّهِ ؛ أَنَّهُ قَالَ: «يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي، وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا؛ فَلَا تَظَالَمُوا.

له ئەبو زه‌ری ئەلغه‌فارییه‌وه هاتوو له پیغه‌مبه‌ری خواوه (ﷺ) که ئەویش له خواکه‌یه‌وه ده‌یگی‌پرێته‌وه ، فهرموویه‌تی : ((ئە‌ی به‌نده‌کانم .. من سته‌مم له‌سه‌ر خۆم حه‌رام کردوه‌و له‌ نێوان ئێوه‌شدا حه‌رامم کردوه‌ بۆیه‌ سته‌م له‌یه‌که‌تر مه‌که‌ن.

يَا عِبَادِي؛ كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ؛ فَاسْتَهِدُونِي أَهْدِكُمْ.

ئە‌ی به‌نده‌کانم ، هه‌مووتان گو‌م‌پ‌ران ته‌نها ئە‌وانه‌ نه‌بن که‌ من رێنموویم کردوون، که‌وابوو داوی رێنموویم لێ‌ بکه‌ن تا‌کو رێنموویتان بکه‌م.

يَا عِبَادِي؛ كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ؛ فَاسْتَطْعِمُونِي أَطْعِمْكُمْ.

ئە‌ی به‌نده‌کانم ، هه‌مووتان برسین ئی‌للا ئە‌وانه‌ نه‌بی‌ت که‌ من خواردنم پێ‌ داون ، بۆیه‌ داوی خواردنم لێ‌ بکه‌ن و منیش پێ‌تان ده‌ده‌م .

يَا عِبَادِي؛ كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُهُ؛ فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ.

ئە‌ی به‌نده‌کانم ، هه‌مووتان رووتن ئی‌للا ئە‌وانه‌ نه‌بی‌ت من پۆشته‌یانم کردوه‌ ، بۆیه‌ داوی پۆشاکم لێ‌ بکه‌ن منیش ده‌تانپۆشم.

يَا عِبَادِي؛ إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا؛ فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ.

ئە‌ی به‌نده‌کانم ، ئێوه‌ به‌ شه‌و و رۆژ هه‌له‌ ده‌که‌ن ، وه‌ منیش له‌ هه‌موو گونا‌هه‌کان خۆش ده‌بم ، بۆیه‌ داوی لێ‌خۆشبوونم لێ‌ بکه‌ن منیش لێ‌تان خۆش ده‌بم .

يَا عِبَادِي؛ إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضُرِّي فَتَضُرُونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي.

ئە‌ی به‌نده‌کانم ، ئێوه‌ نا‌که‌نه‌ ئە‌و ئاسته‌ی که‌ زیانم پێ‌ بکه‌یه‌نن تا‌کو زیانم پێ‌ بکه‌یه‌ن و نا‌که‌نه‌ ئە‌و ئاسته‌ی قازانج‌م پێ‌ بکه‌یه‌نن تا‌کو قازانج‌م پێ‌ بکه‌یه‌ن .

يَا عِبَادِي؛ لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ، وَأَخْرَكُمْ، وَإِنْ سَكُمُ وَجِئْتُكُمْ

ئە‌ی به‌نده‌کانم ، ئە‌گه‌ر یه‌که‌مینه‌کانتان و

كَانُوا عَلَى اتَّقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ؛ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا.

دوایینه کانتان و مروڤه کانتان و جنۆکه کانتان هه موو له سه ر دلی له خواترسترین پیاوتان بن ، نه وه هیه شتیك له مولکی من زیاد ناکات .

يَا عِبَادِي؛ لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ، وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجَنَّتُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا.

ئه ی بهنده کانم ، نه گهر یه که مینه کانتان و دوایینه کانتان و مروڤه کانتان و جنۆکه کانتان هه موو له سه ر دلی خراپترین پیاوتان بن ، نه وه هیه شتیك له مولکی من کهم ناکات .

يَا عِبَادِي؛ لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ، وَآخِرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ وَجَنَّتُمْ قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلُونِي، فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ؛ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي، إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمَخِيطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ.

ئه ی بهنده کانم ... نه گهر یه که مینه کانتان و دوایینه کانتان و مروڤه کان و جنۆکه کانتان له یه ک جیگادا ئاماده بوون و داویان لیم کرد نه وا وه لامی داوی هه مووتان دده مه وه و به هیه شیوه یه ک - مولکم - کهم ناکات له وه ی لای من هه یه ئیلا وه کو نه وه که مکردنه نه بیئت کاتی دهرزییه ک ده کریته ناو دهریا یه که وه .

يَا عِبَادِي؛ إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أَحْصِيهَا لَكُمْ، ثُمَّ أَوْفَيْكُمْ بِهَا؛ فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا؛ فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ؛ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ».

ئه ی بهنده کانم ! ته نها نه وه کرده وه کانی خۆتانه و بۆتان ده ژمیرم ، نه مجار حه قه که یقان دده مه وه ، جا هه رکه سی چاکه ی بینی نه وا با سوپاسی خوا بکات و هه رکه سی جگه له وه ی بینی نه وا با لۆمه ی هیه که سیک نه کات ته نها لۆمه ی خۆی بکات)) .

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

موسلیم ریوایه تی کردوه .

الحديث الخامس والعشرون

فهرموده ی بیست و پینجه م

عَنْ أَبِي ذَرٍّ □ -أَيْضًا -: أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ □ قَالُوا لِلنَّبِيِّ □: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأَجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ

- هه روه ها- له نه بو زه ره وه هاتوه و ده یگیریته وه : خه لکانیک له هاوه لانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) به پیغه مبه ری خوایان (ﷺ) فهرموو : ئه ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ده وله مهنده کان به

أَمْوَالِهِمْ! قَالَ: «أَوَلَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ؟! إِنَّ لَكُمْ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَفِي بُضْعٍ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ».

پاداشته وه پیشکه وتن ، نویژ ده کهن وه کو چۆن ئیمه نویژ ده کهن ، وه پۆژوو ده گرن وه کو چۆن ئیمه رۆژوو ده گرین ، وه له زیاده ی مال و سامانه کانیان ده به خشن، فرموی : ((ئه وه نییه خوا شتانیکی بۆتان داناوه خێرو چاکه ی پی بکه ن؟ وتنی هر (سبحان الله) یه ک صه ده قه یه و وتنی هر (الله اکبر) یه ک صه ده قه یه و وتنی هر (الحمد لله) یه ک صه ده قه یه و وتنی هر (لا اله الا الله) یه ک صه ده قه یه ، وه فرمان کردن به چاکه صه ده قه یه و پیگری کردن له خراپه صه ده قه یه ، وه جووت بوونی هر یه کیکتان له گه ل خیزانه کهیدا صه ده قه یه).

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ أَيَأْتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ، وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟! قَالَ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ؛ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ».

وتیان : ئه ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ، ئایه یه کیکمان ده چیته لای خیزانه که یه وه (شه هوه تی داده مرکینیتته وه) و پاداشتی له سه ر وه رده گریت؟ فرموی : ((ئایه نه گه ر له حه رامدا نه نجامی بدایه ، تاوانی له سه ر نه ده بوو ؟ ئا به و شیوه یه نه گه ر له حه لالا نه نجامی بدات نه و پاداشتی له سه ر وه رده گریت)).

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

الحديث السادس والعشرون

فرموده ی بیست و شه شه م

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ □: «كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ؛ تَعْدِلُ بَيْنَ اثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خُطْوَةٍ تَمْشِيهَا

له ئه بو هوره یه وه هاتوو و فرمویه تی : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فرمویه تی : ((هه موو جومگه یه ک له -جه سته ی- خه لکیدا صه ده قه یه کی له سه ره ، له هه موو رۆژیکدا خۆری به سه ردا هه لدیت ، نیوان دوو که س چاک ده که یته وه صه ده قه یه ، یارمه تی که سیك ده ده یت سواری

إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةً، وَتَمِيطِ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ
صَدَقَةً».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

ولأخه که ی ببیت یان که رهسته که ی بۆ بار بکهیت
صهدهقهیه ، وه وتنی وشهیه کی چاک صهدهقهیه ،
وه به هه موو ههنگاریک دهینات و دهچیت بۆ
نویژهکان صهدهقهیه ، وه ئازار له سه ر ریکا
لاده دهیت صهدهقهیه))

بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردووه

الحديث السابع والعشرون

فهرموده ی بیست و هه وته م

له ئه لنه واسی کوری سه معانه وه هاتووه له
پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) و فهرموویه تی : ()
چاکه (البر) بریتییه له ره وشتی جوان و
تاوان (الایم) نه وه یه که ختوکه ی نه فست
دهدات و ئازارت ده دا و پیت ناخوشه
خه لکی پیی بزانه)).

موسلیم ریوایه تی کردووه

عَنْ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ □، عَنِ النَّبِيِّ □؛
قَالَ: «الْبِرُّ: حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ: مَا حَاكَ
فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطْلُعَ عَلَيْهِ
النَّاسُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وه له وابیصه ی کوری مه عبه ده وه هاتووه و
فهرموویه تی : هاتم بۆ لای پیغه مبه ری خوا
(ﷺ) ، نه ویش پیی وتم : ((هاتووی پرسیار
ده کهیت ده رباره ی چاکه و تاوان ؟)) وتم
به ئی .

فهرمووی : ((پرس به دلی خۆت بکه
(داوای فهتوا له نه و بکه) ، چاکه : نه وه یه
که نه فسه کان پیی ئارام ده بنه وه و دله کان
پیی ئارام ده بنه وه ، وه خراپه و تاوانیش

وَعَنْ وَابِصَةَ بِنِ مَعْبَدٍ □؛ قَالَ: أَتَيْتُ
رَسُولَ اللَّهِ □ فَقَالَ: «جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ
وَالْإِثْمِ؟» قُلْتُ: نَعَمْ.

فَقَالَ: «اسْتَفْتِ قَلْبَكَ؛ الْبِرُّ: مَا أَطْمَأْنَنْتَ إِلَيْهِ
النَّفْسُ، وَأَطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ: مَا
حَاكَ فِي النَّفْسِ، وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ
أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رُوِيَّاهُ فِي مُسْنَدَيْ الْإِمَامَيْنِ

أَحْمَدَ ابْنَ حَنْبَلٍ وَالدَّارِمِي، بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

نهويه كه ختوکه ی نه فسه کان دهدات و له
سینگه کانداه خولیتوه و ختوکه ی دهدات
، هرچنده خه لکی فهتوایان بۆ دای و
فهتوایان بۆ دای))

فهرموده یه کی (حسن) له له ههردوو
موسنه دی نهحمه دی کور ی حهنبه ل و
ئه لداره میدا ریوایه تمان کردوو به
سه نه دیکی (حسن) .

الحديث الثامن والعشرون

فهرموده ی بیست و هه شتم

وَعَنْ أَبِي نَجِيحٍ الْعَرَبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ □ ؛
قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ □ مَوْعِظَةً، وَجَلَّتْ
مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَدَرَقَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، فَقُلْنَا: يَا
رَسُولُ اللَّهِ؛ كَأَنَّهَُا مَوْعِظَةُ مُودَّعٍ، فَأَوْصِينَا،
فَقَالَ: «أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ
وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ، فَإِنَّهُ مَنْ
يَعِشُ مِنْكُمْ فَسِيرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ
بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ
الْمُهْدِيِّينَ، عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ
وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

رواه أبو داود والترمذي، وقال الترمذي:
(حديث حسن صحيح).

وه له ئه بو نه جیح ئه لعیربازی کوری
ساریه وه هاتوو و فهرموویه تی :
پیغه مبهری خوا (ﷺ) به ئامۆزگارییه ک
ئامۆزگاری کردین ، دله کانی پی راجله کین و
چاوه کانی پی فرمیسکای بوون ، وتمان :
ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده لئی ئه مه
ئامۆزگاری مائناواییه (دوئامۆزگارییه)؟ بویه
ئامۆزگاریمان بکه . ئه ویش فهرمووی:
(ئامۆزگاریتان ده که م به وه ی له خوا بترسن
و ته قوای خواتان هه بیّت و گوئیست و
گوپرایه ل بن ، هرچنده نه که ر کۆیله یه ک
بوو به ئه میرتان ، چونکه هه رکه س له ئیوه
له پاش من بژیّت ئه وا جیاوازی و
دوو به ره کی ئۆد ده بینئ ، جا ئامۆزگاریتان
ده که م ده ست به سوننه ت رێگا که ی منه وه
بگرن و ده ست به سوننه ت و رێگای
جینشینه رینمویی کراوه کانه وه بگرن ، توند

دهستی پیوه بگرن ، به ددانه کانتان توند
بیگرن ، ناگاداری کاره نوییه کان بن ،
چونکه هه موو داهینراویک گومراییه)) .

ئه بو داود و ئه لترمیزی ریوایه تیان کردووه و
ئه لترمیزی فهرموویه تی : فهرمووده یه کی
(حسن صحیح) ٤٠ .

الحديث التاسع والعشرون

فهرمووده ی بیست و نۆیه م

له موعازی کوپی جه به له وه هاتووه و
فهرموویه تی : وتم : ئه ی پیغه مبه ری خوا
(ﷺ) کاریکم پی بلی ، ئه و کاره بمخاته
به هه شته وه و له ناگر دوورم بخاته وه .

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ □؛ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ
اللَّهِ! أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي
عَنِ النَّارِ.

فهرمووی : ((ده رباره ی شتیکی مه زن
پرسیارت کرد ، وه ئه وه شه سووک و ئاسانه
بۆ که سیک خوای گه وره سووک و ئاسانی
کردییت له سه ری ، خوای گه وره بیه رسته و
هاوبه شی بۆ دامه نی ، وه نوێژه کانیشته
بکه و زه کاته که ت ده ر بکه و مانگی ره مه زان
به روژوو بیه و هه جی مالی خوای گه وره
بکه)) .

قَالَ: «لَقَدْ سَأَلْتُ عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ
عَلَى مَنْ يَسِّرُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ: تَعْبُدُ اللَّهَ
وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتَقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي
الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ».

ئه مجار فهرمووی : ((ئایه ده رگاکی خه یرو
چاکه ت پی بلیم ؟ روژووگرتن قه لغانه ، وه
صه ده قه و به خشین گونا هه و هه له
ده سپیته وه وه کو چون ئاو ناگر
ده کوژینیته وه ، وه نوێژ کردنی که سیک له
نیوه شه ودا))

ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ؟
الصَّوْمُ جَنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا
يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ فِي
جَوْفِ اللَّيْلِ».

ئه مجار ئه م ئایه ته ی خوینده وه : (نَتَجَافَى

ثُمَّ تَلَا: (نَتَجَافَى جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ) حَتَّى

بَلَّغَ (يَعْمَلُونَ) [السَّجْدَةُ: ١٦-١٧].

جُئِبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ) تاوه کو گه یشته

(يَعْمَلُونَ) (السجده : ١٦-١٧)

ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ،
وَعَمُودِهِ، وَذِرْوَةِ سَنَامِهِ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا
رَسُولَ اللَّهِ.

ئەمجار فەرمووی : ((ئایە هەوالت پێ بدەم
دەربارەی سەری کار و مەسەلەکە و
کۆڵەکەکی و لوتکەی هەرە بەرزەکی ؟))
وتم : به لّی ، ئەی پیغەمبەری خوا (ﷺ) .

قَالَ: «رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ
الصَّلَاةُ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ».

فەرمووی : ((ئیسلام سەری کارەکیە
(دینەکیە) ، کۆڵەکەکیشی نوێژە ،
لوتکەی هەرە بەرزەکی جیهادە)) .

ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِمِمَّاكَ ذَلِكَ كُلُّهُ؟» قُلْتُ:
بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ.

ئەمجار فەرمووی : ((ئایە هەوالت پێ بدەم
دەربارەی شتێک هەموو ئەوانە مەحکەم
بکات و بە هیزی بکات ؟)) وتم : به لّی ئەی
پیغەمبەری خوا (ﷺ) .

فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ، وَقَالَ: «كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا».

ئەویش زمانی خۆی گرت و فەرمووی :
((زمانی خۆت بگرە و لە شتێکدا قەسە مەکە
پەيوەندی بە تۆوە نەبێت)).

قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ؛ وَإِنَّا لَمُؤْخَذُونَ بِمَا نَنكَلُمُ
بِهِ؟ فَقَالَ: «تَكَلِّتُكَ أَمُّكَ، وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ
فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ - أَوْ قَالَ: عَلَى
مَنَاخِرِهِمْ - إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ».

وتم : ئەی پیغەمبەری خوا (ﷺ) ، بۆ ئێمە
لێپرسینەو هەمان لە گەڵدا دەکرێت لەسەر ئەو
قسانەکی کە دەیکەین ؟ فەرمووی : ((لەبار
داکت بچواپەیت ، ئەی نازانی خەلکی بە
روویاندا - یان وتی : بە لووتیاندا - فری
نادریئە ناو ئاگرەو هە ئیلا بە هۆی بەروبومی
زمانیانەو نەبێت)) .

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: (حَدِيثٌ حَسَنٌ
صَحِيحٌ).

ئەلتیرمیزی ریوایەتی کردووە و فەرموویەتی

فهرموودهیهکی (حسن صحیح) ۴

الحديث الثلاثون

فهرموودهی سییه م

وه له ئه بو سهعله بهی ئه لخشه نی
جورسومی کوری ناشیره وه هاتووه له
پیغه مبهری خواوه (ﷺ) ، فهرموویه تی : ((
خوای گه وره چند فره زیکی فره ز کردوه
ئیوه یش بزری مه کن ، وه چند سنووریکی
داناوه ئیوه یش مه یه زینن ، وه چند
شتیکی حه رام کردوه و ئیوه یش پیشیلی
مه کن و نه نجامی مه دن ، وه ده رباره ی
چند شتیک بی ده نگ بووه وه کو ره حمه ت
و به زه ییه ک بو ئیوه نه ک وه کو له بیرچوون
، بویه ئیوه یش به دوایدا مه گه رین))

فهرموودهیهکی (حسن) ۴ ، ئه لداره قوتنی و
جگه له ئه و ریوایه تیان کردوه .

وَعَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ
□ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ □؛ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ
فَرَائِضَ، فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا
تَعْدُوَهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ، فَلَا تَنْتَهِكُوهَا،
وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ مِنْ غَيْرِ
نَسْيَانٍ، فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ الدَّارِقُطْنِيُّ وَغَيْرُهُ.

الحديث الحادي والثلاثون

فهرموودهی سی ویه که م

له ئه بولعه بباس سه هلی کوری سه عدی
ئه لسا عیدیه وه هاتووه و فهرموویه تی :
کابرایه ک هاته خزمه تی پیغه مبهری خوا (ﷺ)
و فهرمووی : ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ،
کاریکم پی نشان بده ئه گه ر نه نجام دا ئه و
خوای گه وره خوشمی ده ویت و خه لکیش
خوشمی ده ویت ، ئه ویش فهرمووی : ((
دو نیا نه ویست به خوای گه وره خوشتی
ده ویت و بی نیازی به وه ی له لای خه لکی

وَعَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ
□ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ □ فَقَالَ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ! ذُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمَلْتُهُ،
أَحَبَّنِي اللَّهُ، وَأَحَبَّنِي النَّاسُ، فَقَالَ «ازْهَدْ فِي
الدُّنْيَا، يُحِبَّكَ اللَّهُ. وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ،
يُحِبَّكَ النَّاسُ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ، وَغَيْرُهُ

بِأَسَانِيدٍ حَسَنَةٍ.

هیه نهوا خه لکی خوشتی دهویتی))

فهرموده یه کی (حسن) هه ، ئیبن ماجه و
جگه له نهو ریوایه تیان کردووه به چه
سه نه دیکی (حسن).

الحديث الثاني والثلاثون

فهرموده ی سی و دووم

له نه بو سه عید سه عدی کوری مالیکی کوری
سینانی نه لخدیرییه وه هاتووه کهوا
پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ((-
که سی موسلمان - نه نازار ده گه ینیتته
خه لکی و نه وه لامی نازاری خه لکی به
نازاردان ده داته وه))

فهرموده یه کی (حسن) هه ، ئیبن ماجه و
ئه لداره قوتنی و جگه له وان ریوایه تیان
کردووه به موسنه دی .

وه ئیمامی مالیک ریوایه تی کردووه له
(الموطأ) دا به (مرسل) ی ، له عه مری کوری
یه حیاوه له باوکییه وه له پیغه مبهری خواوه
(ﷺ) ، جا له سه نه ده که یدا (نه بو سه عید)
که وتووه و چه نندین ریگای تری هیه که
یه کتر به هیژ ده که نه وه .

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانَ
الْخُدْرِيِّ □ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ □؛ قَالَ: «لَا
ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ، وَالدَّارِقُطْنِيُّ
وَعَبْرُهُمَا مُسْنَدًا.

وَرَوَاهُ مَالِكٌ فِي «الْمُوطَأِ» مُرْسَلًا، عَنْ
عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ □،
فَأَسْقَطَ أَبُو سَعِيدٍ، وَلَهُ طَرُقٌ يُقَوِّي بَعْضُهَا
بَعْضًا.

الحديث الثالث والثلاثون

فهرموده ی سی و سییه م

له ئیبن عه بباسه وه (رهزای خویان لیبی)
هاتووه کهوا پیغه مبهری خوا (ﷺ)
فهرموویه تی : ((نه گه ر خه لکی به گویره ی
داوای خویان پییان بدریت ، نهوا خه لکانیک

وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ □ أَنَّ النَّبِيَّ □ قَالَ: «لَوْ
يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ، لَادَعَى رَجُلٌ
أَمْوَالَ قَوْمٍ وَدِمَاءَهُمْ؛ لَكِنَّ الْبَيَّةَ عَلَى

الْمُدَّعِي وَالْيَمِينُ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ».

حَدِيثُ حَسَنٍ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُ هَكَذَا،
وَأَصْلُهُ فِي «الصَّحَّاحِينَ».

داوای خوین و مالی که سانیکی تریان ده کرد
، به لام روونکردنه وه و به لگه هینانه وه
له سر که سی مودده عییه و سویند خواردن
له سر نه و که سه یه نکۆلی ده کات)) .

فه رمووده یه کی (حسن) له ، ئه لبه یه هقی و
جگه له نه و ریوایه تیان کردووه و ئه صل و
بنامه ی فه رمووده که له هه ردوو کتیبی
(صحیح) دا هاتووه .

الحديث الرابع والثلاثون

فه رمووده ی سی و چواره م

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ □؛ قَالَ: سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ □ يَقُولُ: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا
فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ. فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ. فَإِنْ
لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».
رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

له (أبو سعيد الخدري) يه وه هاتووه و
فه رموویه تی : گویم لی بوو پیغه مبهری خوا
(ﷺ) ده یفه رموو : ((هه ر که سی له ئیوه
خراپه یه کی بینی ئه و با به ده سته کانی
بیگۆریت، جا ئه گه ر نه یتوانی ئه و با به
زمانی بیگۆریت، وه ئه گه ر نه یتوانی ئه و با
به دلی بیگۆریت ئه ویش لاوازترینی ئیمان)) .

موسلیم ریوایه تی کردووه

الحديث الخامس والثلاثون

فه رمووده ی سی و پینجه م

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
□: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا
تَبَاغِضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ
عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ. وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا؛
الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا

وه له ئه بو هوره یره وه هاتووه و فه رموویه تی
: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموویه تی : ((
ئیره یی به یه کتر مبهن ، وه زه مکاری
مه کن (واته که سیکی تر به بی ئه وه ی
نیازی کپینی هه بیت نرخی ماله که به رز
بکاته وه) ، وه پقتان له یه کتر نه بیتته وه و

يَخْذُلُهُ، وَلَا يَكْذِبُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ. التَّقْوَى هَاهُنَا - وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ - بِحَسَبِ أَمْرٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ؛ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعَرْضُهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

پشت له یه کتر مه کهن ، وه با هه ندیکتان مامه له له سه ر مامه له ی هه ندیکتان نه کات ، وه هه مووتان به نده ی خواو برای یه کتر بن ، موسلمان برای موسلمان هه ، سته می لی ناکات و پشتی یه کتر بهر بهر نادهن و به دروی ناخاته وه و به سووک و بی ریز ته ماشای ناکات ، نهوش بزائن کهوا ته قوا لیږه دایه - سی جار ئاماژ ه ی بو سینگى خوی کرد - به سییه تی که سیك له خراپه کاریدا بیت کهوا رقی له برا موسلمان هه کی بیت و به سووک ته ماشای بکات ، هه موو موسلمانیک خوین و سامان و ناموسه که ی حه رامه له سه ر موسلمانان)).

موسلیم ریوایه تی کردووه

الحديث السادس والثلاثون

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □ عَنِ النَّبِيِّ □؛ قَالَ: «مَنْ نَقَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا، نَقَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَمَنْ يَسِرَّ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسِرَّ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا، سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ. وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ. وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَيَتَذَكَّرُونََهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَعَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ وَحَقَّتْ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ، لَمْ يُسْرَعْ بِهِ

فهرمووده ی سی و شه شه م

له نه بو هوره یرو هه هاتووه له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) و فه رموویه تی : ((هه رکه سیك ناسوری و دهرده سه رییه ک له دهرده سه رییه کانی دنیا له سه ر موسلمانیک لایدات ، نهوا خوا ی گه وره دهرده سه رییه ک له دهرده سه رییه کانی قیامه تی له سه ر لاده دات ، وه هه رکه سیك ئاسانکاری بکات بو که سیکی نه دار و هه ژار نهوا خوا ی گه وره نارپه حه تی و کیشه کانی دنیا و قیامه تی بو ئاسان ده کات ، وه هه رکه سیك هه له ی موسلمانیک بشاریته وه و ستری بکات نهوا

نَسْبُهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذَا اللَّفْظِ.

خوای گه وره له دنیا و قیامه تدا ستری
دهکات ، وه خوای گه وره به رده وام له
هاوکاری و یارمه تی به نده دا ده بیت تاوه کو
به نده که له هاوکاری و یارمه تی براکه یدا بیت
، وه هرکه سیك ریگایه ک بگریته بهر به دواي
زانستدا بگه ریٹ ، نه وا خوای گه وره ریگای
به هه شتی بۆ سووک و ئاسان دهکات ، وه
هر کاتیک کۆمه لیک له مالیک له مالکانی
خوادا کۆبینه وه و کتیبه که ی خوا بخویننه وه
و رافه ی بکه ن ئیلا ئارامی و دلنیا ییان به
سه ردا داده به زیٹ و به رحمه تی خوا
داده پۆشرین و فریشته کان به ده ورو به ریاندا
داده به زن و خوای گه وره لای فریشته کانی
لای خۆی باسی نه وان دهکات ، وه
هرکه سی کرداره که ی له سه رخۆ و هیواشی
بکاته وه نه وا ره چه له که که ی په له ی پیناکات
((.

موسلیم ریوایه تی کردووه به م شیوه یه .

الحديث السابع والثلاثون

وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ □ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ □ فِيمَا
يُرْوَاهُ عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قَالَ: «إِنَّ
اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ. ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ،
فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ
حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا
اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ

فهرمووده ی سی و چه وتهم

وه له ئیبن عه بباسه وه هاتووه له
پیغه مبه ری خودا وه (ﷺ) ئه ویش له
خواکه یه وه بۆمان ده گپریته وه ،
فه رموویه تی : ((خوای گه وره چاکه کان و
خراپه کانی نویسه وه ، نه مجار هه موو
ئه وانیه ی روون کردووه ته وه ، جا هرکه سیك
ویستی چاکه یه ک نه نجم بدات و نه نجمی

ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ. وَإِنْ هُمْ بِسَيِّئَةٍ
فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً،
وَإِنْ هُمْ بِهَا فَعَمِلْهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً
وَاحِدَةً».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ فِي «صَحِيحَيْهِمَا»
بِهَذِهِ الْحُرُوفِ.

نه‌دا نه‌وا خ‌وای گه‌وره به چاکه‌یه‌کی بی‌کم و
ک‌وپی ب‌وی ده‌نوسیت و هه‌رکه‌سیک و
ویستی کاریک نه‌نجام بدات و نه‌نجامی دا
نه‌وا خ‌وای گه‌وره ده نه‌وه‌نده‌ی ب‌و
ده‌نوسیت تا حه‌وت سه‌د نه‌وه‌نده تا
چه‌نده‌ها جاری ز‌ور ، وه هه‌رکه‌سیک ویستی
خرابه‌یه‌ک نه‌نجام بدات و نه‌نجامی نه‌دا نه‌وا
خ‌وای گه‌وره به چاکه‌یه‌کی بی‌کم و ک‌وپی
ده‌ینوسی و هه‌رکه‌سیک ویستی خرابه‌یه‌ک
نه‌نجام بدا و نه‌نجامیدا نه‌وا خ‌وای گه‌وره
ته‌نها یه‌ک خرابه‌ی ب‌و ده‌نوسی))

بوخاری و موسلیم له (صحیح)ه‌که‌یاندا به‌م
پیتانه‌وه ریوایه‌تیا‌ن کردووه .

ب‌ویه برای به‌ریم خ‌وای گه‌وره من و تو
توفیق بدات ب‌و میهره‌بانیه مه‌زنه‌کی
خ‌وی ، ته‌ماشا بکه و تی‌فکره له‌م وشانه .

فَإِنْظِرْ يَا أَخِي وَقَفِّنِي اللَّهُ وَإِيَّاكَ إِلَى عَظِيمٍ
لَطْفِ اللَّهِ تَعَالَى، وَتَأْمَلْ هَذِهِ الْأَلْفَافَ.

وَقَوْلُهُ: «عِنْدَهُ» إِيَّارَةً إِلَى الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

وَقَوْلُهُ: «كَامِلَةً» لِلتَّأْكِيدِ وَشِدَّةِ الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

وَقَالَ فِي السَّيِّئَةِ الَّتِي هُمْ بِهَا ثُمَّ تَرَكَهَا
«كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً» فَأَكَّدَهَا

بِـ«كَامِلَةٍ» وَإِنْ عَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً
وَاحِدَةً، فَأَكَّدَ تَقْلِيلَهَا بِـ«وَاحِدَةً» وَلَمْ يُؤَكِّدْهَا

وه مه‌به‌ست له (عِنْدَهُ) ئاماژه‌یه ب‌و
بایه‌خدان پیی .

وه مه‌به‌ست له (كَامِلَةً) ب‌و دووپات‌کردنه‌وه
بایه‌خدانه پیی .

وه ده‌رباره‌ی نه‌و خرابه‌یه‌ی که ویستی
بی‌کات و نه‌مجار وازی لی‌ی هینا و

بـ(كامله)، فَلِلَّهِ الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ، سُبْحَانَهُ لَا تُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْهِ، وَيَا اللَّهُ التَّوْفِيقُ.

فهرموویه تی (کَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً) ئەمجار به وشە ی (كَامِلَةً) دووپاتی کردەووە هەرچەندە ئەنجامی بدات ، ئەوای گەورە بە یەك خراپە دەینوسیّت ، ئەمجار به وشە ی (وَاحِدَةً) کەمیەکی دووپاتکردهووە و به وشە ی (كَامِلَةً) دووپاتی نەکردهووە ، بۆیە سوپاس و ستایش بۆ خوای گەورە ، پاکی و بێ گەردی بۆ ئەو کە ناتوانین سوپاس و ستایشی بکەین لەبەرانبەر ئەو هەموو نێعمەتانە ی بەسەرماندا رزاندوویە تی و شایستە ی ناو و صیفاتەکانی بیّت ، خوای گەورە تەو فیقی هەموو لایەك بدات .

الحديث الثامن والثلاثون

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ □ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ □: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ. وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا اقْتَرَضْتُهُ عَلَيْهِ. وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرَجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَلَئِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ».

فهرمووده ی سی و هه شتەم

لە ئەبو هورەیرەووە — رهزای خوای لی بیّت — هاتوووە و فهرموویه تی : پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی : ((خوای گەورە فهرموویه تی : هه رکەسی دژایه تی خوشه و یستیکی من (وه لیه کی من) بکات ئەوای بریاری جهنگی له گه لدا ده دەم ، وه هیچ بهنده یه ک لیم نزیك نه بوو ته وه به شتیک پیم خوش بیّت وه کو نه وه ی فهرزم کردوو له سه ری ، وه بهردهوام بهنده کهم به ئەنجامدانی سوننه ته کان لیم نزیك ده بیته وه تاوه کو خوشم ده ویت ، جا ئەگەر خوشم ویست ئەوای ده بمه ئەو بیستنه ی پیی ده بیسی و ئەو بینینه ی پیی ده بینێ و ئەو

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

دهستهی که کاری پی دهکات ، وه نهو
پییهی ری پی دهکات ، نهو کات نهگر
داوام لی بکات پی ده بهخشم و نهگر په نام
پی بگریت په نای ددهم)) .
(بوخاری) ریوایه تی کردوه .

الحديث التاسع والثلاثون

فهرموده ی سی و نۆیه م

له ئیبن عه بیاسه وه هاتووه له پیغه مبهری
خواوه (ﷺ) فهرموویه تی : ((خوی گه وره
له سی باسدا نوممه ته که می عاف کردوه و
لییان ناگریت : له مه له و له له بیرچون و له
نه وه ی ناچار ده کرین له سه ری))

فهرموده یه کی (حسن) له ، ئیبن
ماجه و نه لبه یه قی و جگه له نه وان
ریوایه تی کردوه .

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ؛ قَالَ :
«إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي الْخَطَا
وَالنِّسْيَانِ، وَمَا اسْتَغْرَهُوا عَلَيْهِ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ وَالْبَيْهَقِيُّ
وَعِزُّهُمَا.

الحديث الأربعون

فهرموده ی چله م

له ئیبن عومه ره وه هاتووه و فهرموویه تی :
پیغه مبهر (ﷺ) شانی گرتم و فهرمووی : ((له
دنیا دا وه کو غریب و ئاواره ، یان وه کو
پیوار بژی)) .

جا ئیبن عومه ریش ده یفه رموو : کاتی
ئیواره ت به سه دا هات چاوه پی به یانی مه که
، وه کاتی به یانیت به سه دا هات چاوه پی
ئیواره مه که ، وه ، له کاتی له شساغیتدا
خه می کاتی نه خوشیت بخو ، وه له زیانندا

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ : أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
بِمَنْكِبِي فَقَالَ : «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ،
أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ».

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ ﷺ يَقُولُ : إِذَا أُمْسَيْتَ فَلَا
تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ
الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرْضِكَ، وَمِنْ
حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

خه می مردن بخۆ.

بوخاری ریوایه تی کردوه

الحديث الحادي والأربعون

فهرموده ی چل و یه که م

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ □ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ □: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ».

له ئەبو موحه مەهد عەبدولای کۆری عەمری کۆری ئەلەعەسەووە هاتوو و فەرموویە تی : پیڤه مبه ری خوا (ﷺ) فەرموویە تی : ((هیچ یه کێک له ئێوه ئیمانەکی تهواو و کامل نابێت تاوه کو حزو ئاره زووی شوینکه وتهی ئەوه نه بێت که من هیناومه))

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، رُوِيَ عَنْهُ فِي كِتَابِ الْحُجَّةِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

فهرموده یه کی (حسن صحیح)ه ، له کتیبی (الحجة) دا به سه نه دیکی (صحیح) ریوایه تمان کردوه

الحديث الثاني والأربعون

فهرموده ی چل و دووه م

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ □، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ □، يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

له ئەنەسی کۆری مالیکەووە هاتوو و فەرموویە تی : گویم لیبوو پیڤه مبه ری خوا (ﷺ) ده یفه رموو : ((خوا ی گه و ره فەرموویە تی : ئە ی نه وه ی ئاده م ! تو هه ر کاتێک هاوارم پی بکهیت و داوام لی بکهیت و تکام لی بکهیت ئەوا لی ت خو ش ده بم هه رچی شتێک کربیی هیچ باکم نییه .

يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي عَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أَبَالِي.

ئە ی نه وه ی ئاده م ! ئەگه ر تاوانه کانت گه یشتنه ئاسمانه کان ئەمجار داوی لیخو شبوونت لی کرم ئەوا لی ت خو ش ده بم و هیچ باکم نییه .

يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغْتَ ذُنُوبَكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي عَفَرْتُ لَكَ.

يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا ثُمَّ لَقِيتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

ئە ی نه وه ی ئاده م ! ئەگه ر به ئەندازه ی

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ
صَحِيحٌ.

هه موو زهوی به تاوانه وه پیم بگهی و کاتی
به من گه یشتی هاوه لت بۆ من برپیار نه دابوو
ئهوا به ئه ندازه ی هه موو زهوی به لی خوش
بوونه وه وه پیّت ده گم))

ئه لتیرمیزی ریوایه تی کردوو وه فه رموو یه تی
: فه رمووده یه کی (حسن صحیح) هـ

الخاتمة

فَهَذَا آخِرُ مَا قَصَدْتُهُ مِنْ بَيَانِ الْأَحَادِيثِ الَّتِي
جَمَعْتُ قَوَاعِدَ الْإِسْلَامِ، وَتَضَمَّنَتْ مَا لَا
يُحْصَى مِنْ أَنْوَاعِ الْعُلُومِ؛ فِي الْأَصُولِ
وَالْفُرُوعِ وَالْآدَابِ، وَسَائِرِ وُجُوهِ الْأَحْكَامِ.

کۆتایی

ئه مه کۆتایی ئه وه یه که مه به ستم بوو له
باسی روونکردنه وه ی فه رمووده کان که
بنه ماکانی ئیسلامی له خو گرتوو ، وه
جووره ها زانستی له خو گرتوو که له ژماردن
نایه ت له بنه ما و لقه کان و ئادابه کان و
هه موو لایه نی ئه حکامه کان.

وَهَا أَنَا أَذْكَرُ بَابًا مُخْتَصَرًا جِدًّا فِي ضَبْطِ
خَفِيِّ الْفَاطِهَا مُرْتَبَةً؛ لِنَلَّا يُعْلَطَ فِي شَيْءٍ
مِنْهَا، وَلَيْسْتَغْنِي بِهَا حَافِظُهَا عَنْ مُرَاجَعَةٍ
غَيْرِهِ فِي ضَبْطِهَا.

ئا ئه وه تا من لیڤرده باسی به شیکی زۆر
کورت ده که م ده رباره ی ئه و وشانه ی نادیار
و شاراوته وه ، بۆ ئه وه ی له هیه یه کی که
له وانده ها هه له ی تیدا نه کریت ، وه ئه و
که سه ی هه لده ستی به له بهر کردنی بی نیاز
بیّت له گه پانه وه ی بۆ سه رچاوه کانی تر به
مه به ستی زه بت کردنی.

ثُمَّ أَشْرَعُ فِي شَرْحِهَا -إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى-
فِي كِتَابٍ مُسْتَقِلٍّ، وَأَرْجُو مِنْ فَضْلِ اللَّهِ
تَعَالَى أَنْ يُوفِّقَنِي فِيهِ لِبَيَانِ مُهِمَّاتٍ مِنْ
الْطَّائِفِ، وَجُمْلٍ مِنَ الْفَوَائِدِ وَالْمَعَارِفِ، لَا

ئه مجار هه لده ستم به رافه کردنی -إِنْ شَاءَ
الله - له کتیبیکی سه ربه خوڤا ، وه تکام
ده که م لی خوی گه وره ته و فیه بدات بۆ
روونکردنه وه ی گرنگه کان و قسه

يَسْتَعْنِي مُسْلِمٌ عَنْ مَعْرِفَةِ مِثْلِهَا، وَيَطْهَرُ
لِمُطَالَعِهَا جَزَالَهُ هَذِهِ الْأَحَادِيثُ وَعَظْمُ
فَضْلِهَا، وَمَا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ مِنَ النَّفَائِسِ الَّتِي
ذَكَرْتُهَا، وَالْمُهَمَّاتِ الَّتِي وَصَفْتُهَا، وَيَعْلَمُ
بِهَا الْحِكْمَةُ فِي اخْتِيَارِ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ
الْأَرْبَعِينَ، وَأَنَّهَا حَقِيقَةٌ بِذَلِكَ عِنْدَ النَّاطِرِينَ.

ماناداره کان ، وه کۆمه لێک له سووده کان و
زانباریه کان ، کهوا کهسی موسلمان له
زانینی بۆ نیاز نییه ، وه ئهو کهسی ئهم
فهرموودانه بخوینیته وه گه وره یی و فراوانی
مانای بۆ دهرده کهوێت ، وه ئهو مانا به
نرخانه له خۆ ده گرێت که باسم کردووه ،
وه ئهو مانا گرنگانه ی که باسم کردووه ، که
ئهو کات دهر زانریت حیکمه ت له هه لبراردنی
ئهو چل فهرمووده یه چی بووه ، ئه وه یشه
بۆ کهسی خوینهر به جوانی دهرده کهوێت .

وَأِنَّمَا أَفَرَدْتُهَا عَنْ هَذَا الْجُزْءِ؛ لَيْسَ هَلْ حِفْظُ
الْجُزْءِ يَأْتِي أَفْرَادِهِ، ثُمَّ مَنْ أَرَادَ ضَمَّ الشَّرْحَ
إِلَيْهِ فَلْيَفْعَلْ وَلِلَّهِ عَلَيْهِ الْمِنَّةُ بِذَلِكَ، إِذْ يَقِفُ
عَلَى نَفَائِسِ اللَّطَائِفِ الْمُسْتَنْبِطَةِ مِنْ كَلَامِ
مَنْ قَالَ اللَّهُ فِي حَقِّهِ: (وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ (۲)
إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ (۴)) [النجم]، وَلِلَّهِ الْحَمْدُ
أَوَّلًا وَآخِرًا، وَبَاطِنًا وَظَاهِرًا.

وه کردوومه ته کتیبیکی سه ره به خۆ ، بۆ
ئهو وه ی ئهم به شه به ته نها و به ئاسانی
له بهر بکریت ، وه هه رکه سیك ده یه وێت
رافه که ی له گه لیدا بکات و بیکاته یه که ئه وا
بۆی هه یه ، وه خوای گه وره خۆی منه ت
ریژه به سه رمانه وه ، کاتی که سیك
را ده وه سستی له به رده م دهره یانی ئه وه موو
ئه حکام و وشه نازدارانه له قسه و
فهرمووده ی که سیك که خوای گه وره له
حه قی ئه ودا فهرموویه تی : (وَمَا يَنْطِقُ عَنِ
الْهَوَىٰ ۚ (۲) إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ (۴)) [النجم]،
سو پاس و ستایش بۆ خوای گه وره له
سه ره تا و کۆتاییدا و له په نهان و ئاشکرادا .